

LADA

Definice

Jednotná definice LADA dosud neexistuje a její přesné znění zůstává předmětem diskuzí. Diagnostika se však nejčastěji opírá o splnění následujících tří kritérií: a) věk v době vzniku diabetu nad 30 (až 35) let, b) přítomnost alespoň jedné ze specifických ostrůvkových autoprotilátek (např. proti dekarboxyláze kyseliny glutamové – GADA, proti tyrozinové fosfatáze 2 – IA2A, proti zinkovému transportéru typu 8 – ZnT8A), a c) možnost úspěšné neinzulinové léčby alespoň šest (až dvanáct) měsíců od diagnostiky (1, 4).

Epidemiologie

Aktuálně se odhaduje, že LADA může být příčinou diabetu u 2–12 % dospělých diabetiků (5). Výsledky epidemiologických studií sledujících frekvenci výskytu LADA mezi pacienty s ostatními typy diabetu se liší mezi jednotlivými zeměmi a populacemi, pravděpodobně i vlivem odlišného studijního designu a vstupních kritérií (1, 6). V multicentrických studiích provedených v Evropě, Asii a Severní Americe bylo zjištěno, že 4 % až 14 % pacientů s diagnózou DM2T má přítomné ostrůvkové autoprotilátky asociované s DM1T (1). Výskyt LADA se zdá být častější v Evropě než v jiných oblastech světa, včetně Asie (4). Evropská multicentrická studie hodnotící 6000 pacientů se vznikem diabetu v dospělém věku našla celkovou frekvenci ostrůvkových autoprotilátek u 9,7 % jedinců s DM2T, s rozdíly mezi pacienty žijícími v severní a jižní Evropě pohybujícími se mezi 4 a 10 % (1, 7), kdy prevalence LADA mezi pacienty s DM2T je nejvyšší v severovýchodních zemích, zatímco v Itálii nejnižší (7). Data z ČR dosud k dispozici nejsou. Multicentrická studie provedená v Číně prokázala přítomnost ostrůvkových autoprotilátek u 5,9 % dospělých diabetiků 2. typu (8).

Mezi etniky byla prokázána vyšší prevalence u kavkazského etnika než u Afroameričanů, Hispánců či Arabů (1, 2).

Etiopatogeneze

Doposud provedené studie jasně prokazují podobnost genetického pozadí mezi LADA a DM1T v rámci vysoce rizikových variant v HLA oblasti. Zároveň studie sledující vliv faktorů životního prostředí poukazují na to, že LADA a DM2T mají společných několik (environmentálních) rizikových faktorů ovlivňujících inzulinovou senzitivitu, jako je nadváha, fyzická inaktivita, kouření a protektivní vliv umírněné konzumace alkoholu. Z tohoto lze vyvodit, že klíčovou roli v patogenezi LADA mohou hrát jak inzulinová rezistence, tak i inzulinová deficeience (způsobená autoimunitní destrukcí β -buněk). Na základě současných znalostí je možné usuzovat, že v prvním kroku dochází k rozvoji (geneticky spuštěné) autoimunity, která pomalu (během několika let) ničí β -buňky a omezuje produkci inzulinu; ve druhém kroku expozice nezdravých faktorů životního stylu vede k inzulinové rezistenci a zvýšeným nárokům na inzulinovou sekreci. Jakmile β -buňky nejsou schopny vyhovět zvýšeným nárokům na sekreci inzulinu, dochází k vzestupu glykemie a manifestaci diabetu – LADA (4).

Klinické charakteristiky

LADA je charakteristický velkou fenotypovou heterogenitou, spojenou s různými stupni přítomné β -buněčné dysfunkce a inzulinové rezistence. V závislosti na závažnosti imunitní a metabolické dysfunkce tak LADA sdílí v různé míře některé klinické a metabolické znaky jak s DM1T, tak i s DM2T (1). LADA má podobně jako DM2T pozvolný nástup, manifestuje se obvykle mírnou hyperglykemií (bez ketoacidózy) u dospělých pacientů (typicky starších 30 let), kteří mají podobně jako diabetici 1. typu normální (ale

Tab. 1. Základní charakteristiky LADA, DM1T a DM2T

	Diabetes mellitus 1. typu	LADA	Diabetes mellitus 2. typu
Věk v době diagnózy	Dětství, dospívání, nepříliš často v dospělosti	> 30 let	Dospělost, zřídka v dětství či dospívání
Body mass index	V normě (< 25 kg/m ²) či pod normou (< 18 kg/m ²)	V normě či nadváha (> 25 kg/m ²), vzácně obezita	Nadváha (> 25 kg/m ²) či obezita (> 30 kg/m ²)
Rodinná anamnéza	Negativní/pozitivní	Negativní/pozitivní	Často pozitivní
Riziko metabolického syndromu	Minimální	Zvýšené	Výrazně vysoké
Nástup onemocnění	Akutní	Subklinický, zřídka akutní	Pomalý, subklinický/tichý (asymptomatický)
Riziko akutních komplikací v době diagnostiky	Nízké	Nízké	Mírně zvýšené
Ketóza	Častá	Vzácná	Vzácná
Autoimunita (autoprotilátky)	Přítomna, významně zvýšena	Přítomna, významně/lehce zvýšena	Chybí
Inzulinová rezistence	Nepřítomna (vzácně zvýšena)	Normální či mírně zvýšena	Výrazně zvýšena
Produkce inzulinu, hladina C-peptidu v době diagnózy	Výrazně snížena, až nedetekovatelná hladina C-peptidu	Snížena, ale stále měřitelná	Normální nebo zvýšená
Funkce β-buněk	Ztráta funkce	Snížená	Zvýšená či normální
Riziko chronických komplikací v době diagnózy	Prakticky nulové	Nízké	Vysoké
Závislost na léčbě inzulinem	Od počátku onemocnění	Po více než 6 měsících od diagnózy (i několika letech)	Bez závislosti nebo až řadu let po diagnóze
Kardiovaskulární riziko	Zvýšené	Zvýšené	Zvýšené
Lipidogram	Normální	Normální až hypertriglyceridemie	Často hypertriglyceridemie, nízký HDL, malé denzní LDL částice
Anamnéza autoimunitních chorob	Často pozitivní	Často pozitivní	Negativní (bez korelace)

Upraveno podle (1,6): Pozzilli P, Pieralice S. Latent Autoimmune Diabetes in Adults: Current Status and New Horizons. *Endocrinol Metab (Seoul)*. 2018; 33(2): 147–159. Buzzetti R, Zampetti S, Maddaloni E. Adult-onset autoimmune diabetes: current knowledge and implications for management. *Nat Rev Endocrinol*. 2017; 13(11): 674–686.